

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η ΑΘΗΝΑ ΣΤΙΣ ΑΡΧΕΣ ΤΟΥ 20ού ΑΙΩΝΑ

Στις αρχές του 20ού αιώνα, η Αθήνα αριθμούσε λιγότερους από 150.000 κατοίκους, περιλαμβανομένων και των «συνοικισμών».* Ήταν η πρωτεύουσα ενός μικρού βαλκανικού κράτους, που ζούσε και εκινείτο στο μεταίχμιο Ανατολής και Ευρώπης.** Αν υπήρχε κάτι που τη διαφοροποιούσε από αυτή την ερμαφρόδιτη κατάσταση, τούτο ήταν η ζωηρή πνευματική κίνηση που εκδηλωνόταν ποικιλοτρόπως.

* «Συνοικισμοί» εκείνα τα χρόνια εκαλούντο η Κηφισιά, το Μαρούσι, το Χαλάνδρι και όλοι οι πολυάνθρωποι Δήμοι που περιβάλλουν σήμερα την Αθήνα.

** Από την εποχή εκείνη έχει μείνει η γνωστή μας φράση «Φεύγω για την Ευρώπη», που έλεγαν σε φίλους και γνωστούς αυτοί που αναχωρούσαν για τη Δυτική Ευρώπη.

Μία από τις πιο χαρακτηριστικές πλευρές αυτής της έντονης πνευματικής αθηναϊκής ζωής ήταν η παρουσία και λειτουργία πολλών σημαντικών βιβλιοπωλείων. Πράγματι, στην ελληνική πρωτεύουσα λειτουργούσαν ήδη από τα τελευταία χρόνια του 19ου αιώνα, κυρίως όμως από την πρώτη δεκαετία του εικοστού, δυναμικές επιχειρήσεις οργανωμένες κατά τα ευρωπαϊκά πρότυπα, που ανέπτυσαν έντονη δραστηριότητα στον χώρο του βιβλίου. Δεν έχουμε παρά να θυμηθούμε το Βιβλιοπωλείο της «Εστίας», την τυπογραφική και εκδοτική επιχείρηση του Ανέστη Κωνσταντινίδη, την πολύκλωνη οικογένεια Φέξη, τον Βλάσση Γαβριηλίδη με την εφημερίδα «Ακρόπολις», τον Μιχαήλ Σαλίβερο, τον Δημητράκο και τόσες άλλες καλά οργανωμένες βιβλιοπωλικές επιχειρήσεις, για να αντιληφθούμε το υψηλό πνευματικό επίπεδο που είχε διαμορφωθεί στην Αθήνα εκείνης της εποχής. Από την άποψη αυτή, η Αθήνα δεν είχε καμία ομοιότητα με τις πρωτεύουσες των υπολοίπων βαλκανικών κρατών.

Αντίθετα, όμως, η καθημερινή ζωή παρείχε μία ολότελα διαφορετική εικόνα. Οι χαλαροί ρυθμοί, που παρέπεμπαν σε συνήθειες και νοοτροπίες παλαιότερων εποχών, δεν συμβαδίζουν με τις ανησυχίες και τους προβληματισμούς του πνευματικού κόσμου της χώρας και κυρίως των νέων γενεών.*

---

* Μία ενδιαφέρουσα πληροφορία, που μας προσφέρει χαρακτηριστική εικόνα της ζωής στο γύρισμα του αιώνα, είναι η ακόλουθη: Στην Αθήνα, λοιπόν, υπήρχαν 12 σαμαροποιεία, δηλαδή εργαστήρια που κατασκεύαζαν σαμάρια, 11 πεταλωτήρια, 19 σανοπωλεία, ένα από τα οποία λειτουργούσε στην πλατεία Κολωνακίου! Είναι φανερό ότι τα σανοπωλεία διαδραμάτιζαν τον ρόλο που έχουν στις ημέρες μας τα πρατήρια βενζίνης.

Πλατεία Ομονοίας περί τα 1910.

Χρειάστηκε να φτάσουμε στο Γουδί, με την Επανάσταση του 1909, για να καταπολεμηθεί αυτή η κατάσταση και ο ελληνικός λαός να επανεύρει τον δυναμισμό και τον δημιουργικό του οίστρο, που του είχαν δώσει τη δυνατότητα να επιβιώνει επί αιώνες, ξεπερνώντας προβλήματα και συμφορές.

Στη ριζική μεταβολή του κλίματος, η συμβολή των ανθρώπων που εκινούντο στον χώρο του βιβλίου υπήρξε σημαντική. Η έκδοση και διάδοση μεταξύ των ευρύτερων στρωμάτων της ελληνικής κοινωνίας εκατοντάδων έργων της ελληνικής και παγκόσμιας πνευματικής παραγωγής έφεραν νέα οράματα και προκάλεσαν πολλούς δημιουργικούς προβληματισμούς.

Μέσα σε αυτό το κλίμα, εμφανίστηκε ο Γεώργιος Βασιλείου, ένας νέος εκδότης με έντονη δραστηριότητα και μεγάλα οράματα.

Κηφισιά. Πλατεία Πλατάνου περί τα 1920.

I

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ

1888–1932

Η ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ ΤΟΥ. Η ΖΩΗ ΤΟΥ

Ο Γεώργιος Βασιλείου γεννήθηκε το 1888 στην Κηφισιά. Οι πληροφορίες που έχουμε για την οικογένειά του είναι σχετικά περιορισμένες.

Σύμφωνα με αξιόπιστες οικογενειακές μαρτυρίες, ο πατέρας του, ο Ιωάννης Βασιλείου, ήταν ζέμπορος, με σημαντική κτηματική περιουσία, και μάλιστα ειδικευόταν στην εμπορία ημιόνων (μουλαριών), που εκείνα τα χρόνια αποτελούσαν, μαζί με τους ίππους, το κύριο μεταφορικό μέσο για ανθρώπους και εμπορεύματα.

Η σύζυγος τού Ιωάννη Βασιλείου ονομαζόταν Αικατερίνη και το οικογενειακό της επώνυμο ήταν Κούρτη. Η οικογένειά της ήταν Κηφισιώτικη και το πατρικό της σπίτι βρισκόταν στην Πλατεία του Πλατάνου.